Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy

Studentská vědecká odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2011
IV. ročník

Autor: Kateřina Dvořáková
Konzultant: JUDr. Karolina Žákovská, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do IV. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla dříve publikována, nebyla vcelku ani částečně obhájena jako práce diplomová či bakalářská a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

V Praze dne 15. 4. 2011

…….……

Kateřina Dvořáková

OBSAH

I. Úvod 4

II. Právní úprava v ČR 6

II.1 Zákon č. 114/1992 Sb. a zákon č. 115/2000 Sb. 6

II.2 Vybraní zvláště chránění živočichové podle zákona č. 115/2000 Sb. 9

II.3 Škoda, předmět a rozsah náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb. 9

II.4 Uplatnění náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb. 13

III. Zákon č. 115/2000 Sb. v praxi 16

III.1 Uplatnění náhrady škody na rybách a kontroverzní kormorán velký 16

III.2 Počátek lhůt 18

III.3 Snížení výše náhrady škody příslušným orgánem 19

III.4 Vázanost příslušného orgánu odborným či znaleckým posudkem 20

III.5 Ekonomický dopad 20

IV. Závěr 22

V. Seznam použitých pramenů 23

Příloha I – Přehled náhrad škod vyplacených kraji v letech 2000 - 2010

Příloha II – Vybraní zvláště chránění živočichové podle zákona č. 115/2000 Sb.

I. Úvod

Ať už je snaha člověka o výjimečnost jakákoliv, nikdy se neubráníme holému faktu, že tak jako ostatní organismy i my jsme součástí přírody a jako takoví musíme přijmout určitou zodpovědnost za následky s tím související.

V jednom člověk jako živočišný druh výjimečnosti opravdu docílil – v krátké době dokázal životní prostředí přetvořit natolik, že ohrozil mimo sebe také ostatní živočišné i rostlinné druhy.

Vymírání organismů je naprosto přirozeným jevem v rámci procesu evoluce, kdy přežívá druh, který se nejlépe dokáže přizpůsobit změně životních podmínek. Problém nastává, když takové změny nastávají příliš rychle a organismy na ně nestačí dostatečně rychle reagovat. Tak dochází k jejich hromadnému vymírání, které má za následek nevratné změny a hroucení celých ekosystémů.

Životní prostředí je definováno jako vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem dalšího vývoje[1]. Postupně si lidé začali uvědomovat, že je třeba životní prostředí chránit, že musí začít řešit problémy s odpady, s docházejícími neobnovitelnými zdroji energie jako jsou například ropa nebo černé uhlí, s vymíráním rostlinných a živočišných druhů. Ochrana životního prostředí se tak stala veřejným zájmem.

Velmi důležitou roli hraje v tomto směru právo životního prostředí. Jde o relativně mladý právní obor, který je v současné době jedním z nejdůležitějších a nejúčinnějších nástrojů ochrany životního prostředí, mimo jiné z důvodu povahy právních norem jako obecně závazných pravidel chování, jejichž dodržování je zabezpečeno státem[2].

Biodiverzita (biologická rozmanitost) byla definována Světovým fondem na ochranu přírody (World Wide Fund For Nature, WWF) v roce 1989 jako bohatství života na Zemi, zahrnující miliony rostlin, živočichů a mikroorganismů, včetně genů, které obsahují, a složité ekosystémy, které vytvářejí životní prostředí[3].

Česká republika se velice aktivně zapojuje do řešení problematiky životního prostředí, ať již vlastní legislativou nebo mezinárodní spoluprací, která je z hlediska povahy životního prostředí nezbytná. Mezi nejdůležitější mezinárodní úmluvy zabývajícími se problematikou

[1] § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

[2] Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A., Teorie práva, Praha : ASPI, 2004, str. 81

[3] Srov. Damohorský M. a kol., Právo životního prostředí, Praha: C. H. Beck, 2010, str. 338

ochrany biodiverzity, kterými je Česká republika vázána, patří například Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) z roku 1973, Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť z roku 1979, Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD) z roku 1992 a provádějící Cartagenský protokol z roku 2000. V neposlední řadě je třeba zmínit také evropskou právní úpravu, jejímž základem je článek 191 Smlouvy o fungování Evropské unie. K nejdůležitějším sekundárním pramenům patří směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a směrnice č. 147/2009/ES, o ochraně volně žijících ptáků. Biodiverzita je také jednou z oblastí, kterou se zabývá Šestý akční program Evropského společenství pro ochranu životního prostředí (2002 až 2012). Jedním z jeho cílů bylo mimo jiné zastavit do roku 2010 úbytek biologické rozmanitosti. Tohoto cíle se však v tak krátkém časovém horizontu nepodařilo dosáhnout a tak je nyní konečným rokem stanoven rok 2020[4].

Nezastupitelnou úlohu při ochraně životního prostředí hraje osvěta. Rok 2010 byl Valným shromážděním Organizace spojených národů vyhlášen Mezinárodním rokem biodiverzity. V členských státech OSN proběhlo mnoho informačních a osvětových akcí, které měly upozornit na masové ubývání organismů na Zemi. U nás se do projektu zapojilo například Ministerstvo životního prostředí České republiky se svou kampaní „Mezinárodní rok biodiverzity – pro pestrou přírodu, pro budoucnost“, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Státní fond na ochranu přírody české republiky, Český svaz ochránců přírody či Nadace partnerství.

Předmětem této práce je ochrana biodiverzity v České republice, a to z hlediska náhrady škody způsobené chráněnými živočichy. Zabývá se současnou právní úpravou tohoto problému a jejím užitím v praxi.

Volně žijící živočichové jsou z právního hlediska považováni za věcí ničí, vlastnické právo k nim nenáleží státu. Způsobení škody volně žijícími chráněnými živočichy je právně pojímáno jako zásah vyšší moci, *vis maior*. Stát nahrazuje vzniklou ekonomickou újmu z důvodu veřejného zájmu na ochraně těchto druhů.

[4]Srov. Damohorský M. a kol., op. cit., str. 358

II. Právní úprava v ČR

II.1 Zákon č. 114/1992 Sb. a zákon č. 115/2000 Sb.

Základním právním předpisem zabývajícím se ochranou biodiverzity v České republice je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon o ochraně přírody“). Předmětem úpravy zákona je obecná a zvláštní část ochrany přírody a krajiny, zahrnující ochranu územní a druhovou, dále například některá omezení vlastnických práv nebo odpovědnost v oblasti ochrany přírody a krajiny a v neposlední řadě také ochrana přírody a krajiny vyplývající z požadavků evropského práva[5].

Zákon o ochraně přírody poskytuje určitý stupeň ochrany každému živočišnému druhu, neboť v § 5 stanoví, že všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Jde o preventivní opatření s účelem zachování alespoň současného stavu druhové rozmanitosti.

Daleko rozsáhlejší ochranu požívají tzv. zvláště chránění živočichové. Na rozdíl od obecné druhové ochrany je v tomto případě chráněn každý jedinec[6]. Druhy živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné lze podle § 48 zákona o ochraně přírody vyhlásit za zvláště chráněné. Zvláště chráněné druhy živočichů jsou v České republice chráněny na základě § 50 zákona o ochraně přírody před usmrcováním, odchytem, rušením a dalšími aktivitami narušujícími jejich přirozený vývoj. Porušení tohoto legislativního zákazu je považováno za přestupek podle § 87 zákona o ochraně přírody. Neoprávněné nakládání se zvláště chráněnými živočichy je postihováno trestním zákoníkem, č. 40/2009 Sb., v ustanoveních § 299 a § 300.

Podle stupně ohrožení jsou zvláště chránění živočichové v § 48 zákona o ochraně přírody rozděleni do skupin na kriticky ohrožené, silně ohrožené a ohrožené. Důležitým podkladem pro uvedenou kategorizaci jsou tzv. červené seznamy[7], které představují právně nezávazné soupisy ohrožených druhů nebo poddruhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Podle stupně ohrožení jsou pak tyto druhy rozděleny do jednotlivých kategorií,

[5]Srov. Damohorský M. a kol., op. cit., str. 364

[6]Srov. Prchalová J., Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy, Praha: Linde, 2010, str. 155

[7]Červené seznamy České republiky zpracovává na základě pověření Ministerstva životního prostředí ČR Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

které navazují na kategorie Světového svazu ochrany přírody (International Union for Conservation of Nature, IUCN). Kategorie podle zákona o ochraně přírody však nemají přímou vazbu na kategorie IUCN[8]. Vychází z červených seznamů České republiky, jejichž kategorie a rozdělení druhů do těchto kategorií však nebylo právní úpravou doslova převzato.

Jednotlivé kategorie zvláště chráněných živočichů se od sebe liší zejména co do vzniku a rozsahu právní odpovědnosti nastupující v případě porušení zákonem stanovených povinností k jejich ochraně[9], kdy nejpřísněji jsou chráněny druhy kriticky ohrožené.

Konkrétní druhy zvláště chráněných živočichů jsou taxativně stanoveny vyhláškou MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody (dále jen „vyhláška č. 395/1992 Sb."). V České republice je vyhláškou č. 395/1992 Sb. chráněno celkem 315 druhů živočichů, od perlorodky říční přes žluvu hajní po medvěda hnědého. Některé druhy těchto živočichů, například již zmiňovaný medvěd hnědý, však mohou způsobit mnohdy nemalou škodu na majetku soukromých osob, zejména zemědělců, na jejíž náhradu poškození v minulosti neměli právní nárok. Volně žijící živočichové jsou totiž právně pojímáni jako věc nicí (*res nullius*), nejsou tedy vlastnictvím státu, náhrada škody podle občanského zákoníku, č. 40/1964 Sb. (dále jen „občanský zákoník"), nebyla tedy možná. Odpovědnost státu za škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, zakotvil v § 34 odst. 3 tehdejší zákon o myslivosti, č. 23/1962 Sb. Prováděcí předpis, který by danou problematiku zpřesnil, však nikdy vydán nebyl. Případná prováděcí vyhláška by nicméně byla v rozporu s Ústavou ČR, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., a Listinou základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb., podle nichž není možné uložit podzákonným právním předpisem povinnosti nad rámec zákona fyzickým a právnickým osobám[10]. V neposlední řadě není možné přehlédnout fakt, že ne všichni zvláště chránění živočichové, kteří mohou způsobit škodu, jsou zvěří[11].

---

[8] Srov. Miko L., Borovičková H. a kol., Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář, Praha: C. H. Beck, 2007, str. 233

[9] Srov. Damohorský M. a kol., op. cit., str. 383

[10] Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. Obecná část. Dostupná na www.psp.cz

[11] Zvěř zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, definoval v § 19. Zvěř byla rozdělena do dvou kategorií na zvěř srstnatou a zvěř pernatou, ve kterých byly taxativně uvedeny druhy živočichů. Do kategorie zvěře srstnaté patřil například los evropský, rys ostrovid, medvěd brtník, vlk a vydra říční. Do kategorie zvěře pernaté patřil kormorán velký. Současná zákonná úprava obsažená v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti, definuje v § 2 písm. b) zvěř jako obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů, které jsou rozděleny do dvou kategorií, a to na druhy zvěře, které nelze lovit, a druhy, které lze obhospodařovat lovem.

Zákon o ochraně přírody zakotvuje v § 56 možnost orgánu ochrany přírody[12] povolit v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku případný odchyt či odstřel jedince zvláště chráněného druhu. Udělování takových výjimek je však třeba považovat za *ultima ratio*, tedy krajní prostředek k zabraňování škod.

Aby tedy i přes legální zákaz nedocházelo ke svépomocnému usmrcování určitých zvláště chráněných živočichů, bylo třeba odpovědnost za škodu jimi způsobenou právně upravit.

K vyřešení této legislativní mezery došlo v roce 2000. Dne 18. 11. 1999 byl tehdejším ministrem životního prostředí RNDr. Milošem Kužvartem předložen vládní návrh zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy Poslanecké sněmovně České republiky. Po schválení návrhu v poslanecké sněmovně a Senátu České republiky byl zákon podepsán 27. 4. 2000 prezidentem republiky. Dne 10. 5. 2000 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 35 jako zákon o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy pod číslem 115 (dále jen „zákon č. 115/2000 Sb.“). Jak vyplývá z důvodové zprávy, hlavním účelem zákona č. 115/2000 Sb. je zmírnit konflikt mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty[13]. Zákon č. 115/2000 Sb. byl doposud čtyřikrát novelizován, a to zákony č. 476/2001 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 130/2006 Sb. a č. 227/2009 Sb. K jeho provedení byla vydána Ministerstvem životního prostředí České republiky vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech.

Důkazní břemeno, že škodu způsobil zvláště chráněný živočich v zákoně uvedený, nese poškozený. Subsidiárně se na vztahy neupravené zákonem č. 115/2000 Sb. použije občanský zákoník. Náhrada škody je poskytována z prostředků státního rozpočtu.

---

[12]Orgány ochrany přírody vymezuje zákon o ochraně přírody v § 75 jako vykonavatele státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny. Jsou jimi obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, správy národních parků a chráněných krajinných oblastí, Česká inspekce životního prostředí, Ministerstvo životního prostředí, újezdní úřady a Ministerstvo obrany.

[13]Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. Obecná část. Dostupná na www.psp.cz

II.2 Vybraní zvláště chránění živočichové podle zákona č. 115/2000 Sb.

Ve smyslu § 3 zákona č. 115/2000 Sb. lze hradit škodu způsobenou sedmi taxativně vybranými zvláště chráněnými živočichy, kterými jsou bobr evropský, vydra říční, kormorán velký, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid a vlk.

Otázku, proč se zákonná úprava vztahuje pouze na tyto živočichy, lze zodpovědět vcelku jednoduše – jedná se o druhy, které mohou způsobit markantní škodu na hospodářských zvířatech a zemědělských kulturách[14].

Charakteristika jednotlivých druhů včetně fotografií a map rozšíření v České republice je obsažena v Příloze II.

II.3 Škoda, předmět a rozsah náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.

Škodou se podle zákona č. 115/2000 Sb. rozumí újma způsobená vybraným živočichem na životě nebo zdraví fyzické osoby anebo na majetku osob uvedeném v § 4 písm. b) až i). Předmět a rozsah náhrady škody vymezuje zákon č. 115/2000 Sb. v § 6 a § 7.

Podle § 4 a 5 zákona č. 115/2000 Sb. se nahrazuje škoda způsobená na území České republiky vybraným volně žijícím živočichem, jsou-li splněny zákonné podmínky a jen v případě, že vybraný živočich byl v době, kdy ke škodě došlo, živočichem zvláště chráněným podle zákona o ochraně přírody.

Nárok na náhradu škody je vyloučen, pokud by byl vybraný živočich chován v zajetí člověka nebo z takového zajetí uprchl (v tomto případě by byl povolán k odpovědnosti vlastník podle občanského zákoníku), dále pokud by způsobil škodu fyzické osobě v rámci jejích pracovně právních vztahů jako pracovní úraz (odpovědnost by byla řešena podle zákoníku práce, č. 262/2006 Sb.), nebo pokud by vznikla škoda lovci při lovu vybraného živočicha.

[14]Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. Obecná část. Dostupná na www.psp.cz

Škoda na životě fyzické osoby

Podle zákona č. 115/2000 Sb. se při škodě na životě fyzické osoby poskytuje jednorázové odškodnění, náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem a náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením zůstavitele. Jednorázové odškodnění se poskytuje pozůstalým osobám za podmínky, že k nim zůstavitel měl vyživovací povinnost podle zákona o rodině, č. 94/1963 Sb. Výše tohoto odškodnění činí u pozůstalé nezletilé osoby 50 000 Kč a u ostatních pozůstalých osob 25 000 Kč.

Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem a náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením zůstavitele se nahrazuje fyzické osobě, která tyto náklady vynaložila. Náhrada nákladů spojených s pohřbem se sníží o pohřebné poskytované podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Škoda na zdraví fyzické osoby

Utrpí-li poškozený škodu na zdraví, poskytne se mu odškodnění za bolest a ztížení společenského uplatnění a také náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením podle občanského zákoníku. Odškodnění bolestí poškozeného (tzv. bolestné) a ztížení jeho společenského uplatnění upravuje § 444 občanského zákoníku.

Bolestné představuje odškodnění bolestí, které poškozený vytrpěl při úrazu, při léčení a při rehabilitaci. Ztížením společenského uplatnění se rozumí ztráta či omezení dosavadních schopností poškozeného uplatnit se v těch formách společenského života, které slouží rozvoji jeho osobnosti. Výše náhrady za ztížení společenského uplatnění tak vychází ze srovnání schopností a možností poškozeného vzhledem k jeho zdravotnímu stavu před a po zranění[15].

Výši bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění a podmínky pro jejich poskytování stanovuje na základě § 444 odst. 2 občanského zákoníku vyhláška č. 440/2001 Sb. K poskytnutí náhrady je třeba vydání lékařského posudku, ve kterém je utrpěná újma ohodnocena počtem bodů, kdy za každý bod je poskytována náhrada ve výši 120 Kč. Ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud výši odškodnění přiměřeně zvýšit.

Náhradu nákladů spojených s léčením upravuje občanský zákoník v § 449. Jde o takové náklady, které slouží k obnovení zdraví či alespoň ke zlepšení zdravotního stavu

[15] Srov. Švestka, J. a kol., Občanský zákoník: komentář, Díl I: Část první – Část šestá, § 1 – 459, Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1295

poškozeného, například náklady na rehabilitaci, na nákup léčebných pomůcek nebo na výpomoc v domácnosti[16].

Škoda způsobená na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech a včelařském zařízení

Domestikovaná zvířata jsou vymezena v § 2 zákona č. 115/2000 Sb. Jedná se o skot, prasata, ovce, kozy, hrabavou a vodní drůbež, koně, osly a jejich kříženec, králíky a kožešinová zvířata. Důvodová zpráva tento taxativní výčet odůvodňuje požadavkem finanční únosnosti zákona[17]. Proto byla vybrána zvířata podle kritérií významu jejich chovu a upřednostňovány byly v Čechách obvyklé druhy.

Zákon č. 115/2000 Sb. náhradu škody v tomto případě podmiňuje určitými prevenčními povinnostmi chovatelů, aby se minimalizovalo nebezpečí vzniku škody. Jedná se zejména o různé mechanické zábrany k ochraně zvířat či požadavek dohledu fyzické osoby, případně pasteveckého psa.

Podle § 2 zákona č. 115/2000 Sb. se psem sloužícím k hlídání vybraných domestikovaných zvířat, tzv. pasteveckým psem, rozumí pes těžkého plemene používaného k hlídání vymezených domestikovaných zvířat před útoky šelem, včetně kříženců těchto plemen (například slovenský čuvač, německý ovčák, kavkazský ovčák, kuvazs, pyrenejský pastevecký pes).

Škoda na rybách se hradí pouze, byla-li způsobena kormoránem velkým nebo vydrou říční. Podobně jako u domestikovaných zvířat i zde je, avšak pouze v případě škody způsobené vydrou, k poskytnutí náhrady škody třeba splnit určité prevenční povinnosti, které se vztahují na ryby v sádkách, rybí líhně a odchovny, klecové odchovy a pstruží farmy. Jde o jejich oplocení a v případě existujícího přítoku a odtoku vody také jejich opatření mřížkami bránícími vniknutí vydry. Škodu na rybách je vždy nutné prokazovat odborným, případně znaleckým posudkem podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Tyto posudky zpracovává například Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky či Český nadační fond pro vydru. Náhrada škody na rybách patří k nejproblematičtějším ustanovením zákona, k tomu více v kapitole Zákon č. 115/2000 Sb. v praxi.

---

[16] Srov. Švestka, J. a kol., op. cit., str. 1318

[17] Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. Obecná část. Dostupná na www.psp.cz

Podle § 1 vyhlášky Ministerstva životního prostředí České republiky č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech (dále jen „vyhláška č. 360/2000 Sb.“), se výše náhrady škody na výše uvedených předmětech určí jako cena obvyklá. Cenou obvyklou v tomto případě rozumíme cenu, která by byla dosažena při prodeji obdobného vymezeného domestikovaného zvířete, psa sloužícího k jejich hlídání, ryb, včelstev a včelařského zařízení v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni vzniku škody. Nelze-li přesně určit den vzniku škody, stanoví se výše náhrady škody ke dni, kdy s největší pravděpodobností škoda vznikla.

Pokud se jedná pouze o částečné poškození, výše náhrady škody se určí rozdílem mezi obvyklou cenou a cenou, která by byla realizována v obvyklém obchodním styku v tuzemsku za poškozený předmět, případně výši prokazatelně vynaložených nákladů na odstranění následků poškození, například náklady na veterinární ošetření pasteveckého psa.

Škoda způsobená na nesklizených polních plodinách a na trvalých porostech

Náhrada škody se v daném případě neposkytne, pokud plodiny nebyly sklizeny v agrotechnických lhůtách obvyklých pro dané území (pokud ale polní plodiny nebyly sklizeny z důvodů zvláštního zřetele hodných, například z důvodu ochrany přírody, náhrada škody se poskytne).

V § 2 vyhlášky č. 360/2000 Sb. je určeno, že se výše náhrady škody v tomto případě stanovuje podle tržních cen plodin dosažených v době jejich předchozí sklizně, přičemž se vychází z obvyklého výnosu v daném místě.

Výše náhrady škody na lesních porostech se stanoví podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích. Určení výše náhrady škody na ostatních trvalých porostech není zákonem č. 115/2000 Sb. ani vyhláškou č. 360/2000 Sb. upraveno, subsidiárně se tedy použije občanský zákoník - podle § 443 se vychází z ceny v době poškození.

Škoda na uzavřených objektech a movitých věcech v uzavřených objektech

Jedná se o škody na stavbách, drobných stavbách (například na oplocení) a škody na movitých věcech nacházejících se v uzavřených objektech. Náhradu škody lze poskytnout i v případě, že škodu na uzavřených objektech a movitých věcech v uzavřených objektech způsobila vymezená domestikovaná zvířata v důsledku napadení výše uvedeným zvláště chráněným živočichem. Písmena h) a i) § 4 zákona byla přidána novelou č. 476/2001 Sb. Tato změna zákona, jejímž navrhovatelem byl Senát České republiky, byla reakcí na nedostatek dřívější úpravy, kdy nebylo možné hradit velké škody způsobené medvědem v Beskydech na jaře roku 2001.

Při určení výše náhrady škody se vychází podle § 443 občanského zákoníku z ceny v době poškození.

II.4 Uplatnění náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.

Způsob uplatnění náhrady škody stanoví § 8 až § 10 zákona č. 115/2000 Sb. Příslušným orgánem k poskytnutí náhrady škody je krajský úřad příslušný podle místa, kde ke škodě došlo, nebo Magistrát hlavního města Prahy, došlo-li ke škodě na území Prahy (dále jen „příslušný orgán“). Nevystupuje zde jako správní orgán, ale zastupuje stát jako právnickou osobu[18]. Na postup příslušných orgánů se nepoužije správní řád, z. č. 500/2004 Sb.

Prvotní povinností poškozeného je ohlášení vzniklé škody do 48 hodin od jejího zjištění orgánu ochrany přírody[19]. Místně příslušný je orgán ochrany přírody podle místa, kde ke škodě došlo.

Místně příslušný orgán ochrany přírody provede po ohlášení škody neprodleně místní šetření, sepíše protokol a zajistí vhodným způsobem důkazy. Tyto podklady pak předá příslušnému orgánu.

Poškozený musí v prekluzivních lhůtách předložit příslušnému orgánu žádost o poskytnutí náhrady škody. Lhůta pro předložení žádosti je lhůtou hmotněprávní – žádost je považována za předloženou dnem, kdy tuto žádost příslušný orgán obdržel.

---

[18]Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. Obecná část. Dostupná na www.psp.cz

[19]Orgány ochrany přírody jsou upraveny zákonem o ochraně přírody v § 75, viz výše

V případě škody na zdraví se jedná o subjektivní lhůtu 2 let. Objektivní promlčecí lhůta u náhrady škody na zdraví stanovena není. U těchto škod se totiž škodlivý následek může projevit, nebo už nastalý časem zhoršit i po dlouhém časovém odstupu. V tomto případě tedy nelze stanovit objektivní promlčecí dobu, protože by mohla skončit dříve, než se škodlivý následek projeví. K zamezení zbytečného protahování uplatnění nároku stačí omezení dané subjektivní promlčecí dobou[20].

Pokud jde o škodu způsobenou na vymezených domestikovaných zvířatech, pasteveckých psech nebo včelstvech a včelařském zařízení, je stanovena subjektivní lhůta 10 dnů a objektivní lhůta 6 měsíců.

Žádost o náhradu škody způsobenou na nesklizených polních plodinách, trvalých porostech, uzavřených objektech nebo movitých věcech v uzavřených objektech je nutno podat v subjektivní lhůtě 15 dnů a objektivní lhůtě 6 měsíců.

Důvodem poměrně krátkých subjektivních lhůt je fakt, že je třeba žádost rychle prošetřit a zajistit důkazy, které například v podobě stop velmi rychle mizí.

Problematikou určování počátku lhůt se dále zabývá kapitola Zákon č. 115/2000 Sb. v praxi.

Žádost musí být písemná, doložena a podložena doklady potřebnými pro posouzení nároku na náhradu škody. Náležitosti žádosti jsou stanoveny v Příloze zákona č. 115/2000 Sb., jedná se zejména o identifikační údaje poškozeného, popis příčin vzniku a uvedení rozsahu škody, označení živočicha, který škodu způsobil, popis opatření žadatele (poškozeného), které učinil k zabránění vzniku škody, a způsob poskytnutí náhrady škody.

Pokud žádost předepsané náležitosti neobsahuje nebo nejsou k žádosti připojeny stanovené doklady a podklady, vyzve příslušný orgán poškozeného, aby doplnil chybějící údaje nejpozději ve lhůtě 30 dnů ode dne obdržení výzvy, tuto lhůtu zde z důvodů zvláštního zřetele hodných na podkladě žádosti poškozeného prodloužit. Nesplní-li poškozený tuto povinnost, náhrada škody mu poskytnuta nebude. Poškozený se však může domáhat náhrady škody u soudu.

Příslušný orgán žádost prověří a zjistí-li, že jsou splněny všechny podmínky pro poskytnutí náhrady škody podle zákona, poskytne poškozenému náhradu škody nejpozději do 4 měsíců ode dne, kdy žádost obdržel. Pokud příslušný orgán v dané lhůtě škodu nenahradí,

[20]Eliáš K. a kol., Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou, Praha: Linde, 2008

může se poškozený domáhat přiznání náhrady škody v soudním řízení, avšak nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy příslušný orgán žádost obdržel.

Soudní řízení je možné zahájit na návrh, soud postupuje podle občanského soudního řádu, z. č. 99/1963 Sb. Jestliže soud náhradu škody přizná, nahradí ji poškozenému příslušný orgán.

III. Zákon č. 115/2000 Sb. v praxi

Tato kapitola byla zpracována na základě informací poskytnutých krajskými úřady České republiky a územními organizacemi Českého rybářského svazu. Zabývá se nejpalčivějšími problémy při uplatňování náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.

III.1 Uplatnění náhrady škody na rybách a kontroverzní kormorán velký

Snad nejvíce emocí vyvolává zákonná úprava náhrady škody na rybách. Poměrně nešťastnou se v tomto směru jeví novela zákona č. 130/2006 Sb., která rozšířila ustanovení § 2 písm. d) zákona také o ryby v rybářských revírech. Škodu na rybách vzniklou na tekoucích vodách není možné uplatnit. Již rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 240/2003 ze dne 29. 4. 2004 obsahuje jednoznačný právní názor, že vlastnictví k rybám v tekoucích vodách není možné. V právní větě tohoto judikátu se říká: „Ztráta dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích tím, že je zkonzumovala vydra, nemůže představovat snížení majetkového stavu oprávněného subjektu rybářského práva“. Jak je k tomu dále uvedeno ve sdělení legislativního odboru Ministerstva životního prostředí ČR[21], změna učiněná zákonem č. 130/2006 Sb. je v rozporu se základními podmínkami, za nichž se podle zákona poskytují náhrady škod, a nadto neodpovídá základním principům práva ústavního a občanského, tuto část ustanovení nelze tedy aplikovat. Ryby žijící v tekoucích tocích jsou právně pojímány jako věc ničí, vlastnické právo k takovým rybám vzniká až jejich ulovením – jak vyplývá také z § 2 písm. f) zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráži, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů.

Na základě zákona lze nahradit pouze škodu skutečnou, tedy ryby skutečně zkonzumované kormoránem nebo vydrou. Zejména v případě působení kormorána velkého však dochází také k sekundárním škodám, kdy poraněné ryby v důsledku napadení uhynou nebo podlehnou následným nemocem. Za sekundární škodu se dá považovat také úbytek ryb

[21] Sdělení č. 22 odboru legislativního k problematice poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy za škody způsobené na rybách v rybářských revírech, Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky, částka 9, září 2006, dostupné na: http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/69CC2774E944CC91C125710D0037D437/$file/vestnik09_web.pdf

v důsledku stresu a snížení jejich plodnosti. Sekundární škodu není možné podle současné právní úpravy nahradit.

Při výpočtu náhrady škody způsobené na rybách kormoránem velkým se vychází z tzv. hlášenek (hlášení o počtu kormoránů na rybníku), které vyplňuje sám žadatel. Orgán ochrany přírody, který je povinen provést na místě škody šetření, však obvykle zaznamená jiný počet kormoránů. Současná právní úprava je v tomto směru celkem snadno zneužitelná, neboť orgány ochrany přírody ve většině případů nemají kapacitu, aby navštěvovaly území, kde škoda vznikla tak často jako žadatel.

Velkou zátěží pro rybářské svazy je nutnost prokazovat vzniklou škodu znaleckým, případně odborným posudkem, který není levnou záležitostí. V případě malých chovných rybníků je cena znaleckého posudku mnohdy vyšší než získaná náhrada škody. Nicméně i z praxe krajských úřadů vyplývá, že požadavek těchto posudků je poměrně neefektivní. Posudky jsou totiž vyhotovovány na základě údajů o množství ryb a počtu kormoránů, které uvádí poškozený. Jejich obsahem je tedy spíše odhad vzniklé škody a ne škoda skutečná. Vyčíslit skutečnou škodu je v tomto případě téměř nemožné.

Příslušné orgány se dále setkávají s problémy při určení velikosti rybí násady. Pokud totiž žadatel uvede, že násada pochází z jeho vlastního chovu, nelze její velikost ověřit například fakturami.

Krajské úřady by uvítaly, pokud by žadatelé museli škody prokazovat například fotodokumentací nebo kontrolními odlovy, případně aby byly zvány na výlovy rybníků.

Většina oslovených krajských úřadů uvedla, že při poskytování náhrady škod podle zákona č. 115/2000 Sb. postupuje podle metodik zpracovaných Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky. Metodiky jsou opravdu velmi povedené, nicméně právně nezávazné.

Často jsem se při vypracovávání práce setkávala s názorem, a to nejen ze strany rybářských svazů, že kormorán velký je chráněn naprosto nesmyslně, protože není v České republice původním druhem. Ráda bych proto po konzultacích s odborníky, jmenovitě s panem Ing. Kamilem Čihákem z České společnosti ornitologické, tuto nesprávnou domněnku vyvrátila.

Zmínky o hnízdění kormorána velkého v Čechách pocházejí už ze středověku. Kormorán začal v Čechách opět hnízdit v 80. letech minulého století. Jde proto o původní druh, a to z toho důvodu, že se v České republice usadil bez vlivu člověka při svém migrování, nebyl zde tedy vysazen uměle jako například bažant obecný.

Jako jedno z řešení problémů s kormorány bylo navrhováno povolení jejich odstřelu. Je však nutné podotknout, že takové opatření má pouze krátkodobý a místní efekt, nevede ke dlouhodobému snížení počtu kormorána v dané oblasti. Vyplašení kormoráni se pouze přemístí do jiné lokality. Regulace populace kormorána velkého nemá na národní úrovni smysl.

Členské státy Evropské unie ročně vydají povolení k odstřelu asi 40 000 kormoránů. Tato redukce kormoránů je však finančně náročná a nepraktická. Není dokázáno, že by likvidace kormoránů při jejich migraci měla vliv na početnost celkové evropské populace.

Dalším navrhovaným řešením byla změna v načasování vysazení ryb a ve velikosti vysazovaných ryb (potravu kormorána tvoří ryby velikosti 10 – 25 cm), případně vytvoření úkrytů pro ryby, které by bylo možné použít ve stojatých vodách a v nesplavných částech tekoucích vod. Avšak tato řešení představují velkou finanční zátěž a problémy sportovních rybářů neřeší vůbec.

III.2 Počátek lhůt

Při uvádění zákona do praxe dále vznikly problémy s některými ustanoveními o lhůtách, níže je uvedeno jejich řešení, které vychází ze stanovisek Ministerstva životního prostředí České republiky.

Zákon č. 115/2000 Sb. v § 8 odst. 1 stanovuje poškozenému povinnost ohlásit škodu do 48 hodin od jejího zjištění místně příslušnému orgánu ochrany přírody (dále jen „MPOOP“). S nesplněním této povinnosti není spojen zánik nároku na náhradu škody. Toto ustanovení má vazbu na § 10 odst. 1, ve kterém je obsažena povinnost MPOOP neprodleně po ohlášení škody provést zákonem požadované úkony, mezi které patří místní šetření, sepsání protokolu a zajištění důkazů vhodným způsobem. Tyto úkony jsou důležitým podkladem pro stanovení výše náhrady škody. Pokud poškozený nesplnění ohlašovací povinnost a důkazy v tomto důsledku neprovede místní šetření, poskytne se poškozenému náhrada škody pouze v případě, že příslušný orgán i bez chybějících podkladů bezpečně zjistí všechny skutečnosti rozhodné pro zaplacení náhrady škody.

Zákonem požadované úkony musí MPOOP provést i po uplynutí lhůty 48 hodin od zjištění škody poškozeným – například pokud by poškozený pouze podal žádost krajskému úřadu ve lhůtě 10 dnů podle § 8 odst. 3 písm. b).

Pokud jde o trvající škodnou událost, tedy pokud škodlivý zásah pokračuje v souvislém časovém úseku na témže místě, postačí jediné ohlášení škody poškozeným MPOOP. Ohlášení

vzniku škody v zákonné lhůtě nemá vliv na rozsah poskytnuté náhrady škody v tom smyslu, že byla-li trvající škodná událost ohlášena v počátku doby působení, poskytla by se škoda způsobená jen do okamžiku ohlášení, resp. místního šetření MPOOP. Působení MPOOP může být i dlouhodobější, může provádět místní šetření také opakovaně v období, kdy ke škodě dochází.

Problematickým se ukázalo také ustanovení § 8 odst. 3 písmeno c) zákona č. 115/2000 Sb. – žádost o poskytnutí náhrady škody podle § 9 předkládá poškozený v případě škody na rybách způsobené vydrou říční nebo kormoránem velkým do 10 dnů, kdy se o škodě dozvěděl, nejpozději však 6 měsíců ode dne, kdy škoda vznikla. Jde o lhůtu prekluzivní, zmeškání této lhůty způsobuje zánik nároku na náhradu škody (§ 8 odst. 5). Podle výkladu ministerstva životního prostředí je třeba chápat slova „kdy se poškozený o škodě dozvěděl“ tak, že se poškozený dozvěděl nejen o tom, že škoda vznikla, ale také o její konečné výši. Tuto konečnou výši zjistí poškozený až na základě znaleckého nebo odborného posudku, který je povinnou přílohou žádosti o náhradu škody způsobené na rybách - Příloha k z. č. 115/2000 Sb., bod 2, písm. d). Desetidenní lhůtu pro podání žádosti je proto třeba počítat ode dne, kdy poškozený obdržel znalecký nebo odborný posudek. V praxi to znamená, že poškozený si musí nechat zpracovat znalecký posudek pro období kratší než 6 měsíců.

III.3 Snížení výše náhrady škody příslušným orgánem

Podle ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 115/2000 Sb. zaplatí poškozenému náhradu škody, nejsou-li pochybnosti o vzniku škody a o výši jím požadované náhrady škody. Neexistence pochybností o výši náhrady škody požadované poškozeným je zákonnou podmínkou poskytnutí náhrady. Má-li příslušný orgán za prokázanou jinou výši náhrady škody, než je požadovaná výše náhrady škody poškozeným, nelze náhradu škody poskytnout a poškozený je tak s celým nárokem odkázán na občanskoprávní řízení podle § 10 odst. 4. Ve vyrozumění příslušného orgánu, že škoda nebude nahrazena, je tedy vhodné uvést, v čem spatřuje příslušný orgán pochybnosti a z čeho tyto pochybnosti pramení.

Příslušný orgán tedy nemůže poskytnout takovou výši náhrady škody, ke které dospěl po zhodnocení veškerých důkazů a má ji za prokázanou, pokud by se tato výše odlišovala od výše požadované poškozeným. Náhradu škody tedy nemůže jednostranně snížit. Z občanskoprávní zásady předcházení sporům však vyplývá, že pokud by však poškozený s touto jinou výší náhrady škody souhlasil, je nutné, aby o takovou výši náhrady požádal právně relevantním způsobem, aby ze spisu, který příslušný orgán o případu vede, bylo

zřejmé, že při poskytnutí náhrady škody nebyly pochybnosti o výši požadované náhrady škody.

III.4 Vázanost příslušného orgánu odborným či znaleckým posudkem

Otázku, zda je příslušný orgán vázán znaleckým posudkem předloženým poškozeným, je třeba zodpovědět záporně. Znalecký či odborný posudek je obligatorním důkazním prostředkem k prokázání škody, jedná-li se o škodu na rybách (§ 7 odst. 4 zákona č. 115/2000 Sb.). V jiných případech si může příslušný orgán vyžádat v případě pochybností od poškozeného předložení odborného či znaleckého posudku podle § 9 odst. 3. Neznamená to však, že příslušný orgán nemůže mít i přes existenci znaleckého posudku pochybnosti o rozsahu škody a výši její náhrady. V takovém případě by náhradu neposkytl a poškozený by byl s nárokem odkázán na soud.

Ani žadatel není povinen žádat o náhradu škody ve stejném rozsahu, jaký je uveden ve znaleckém posudku, pokud je jeho nárok nižší – pokud by například žadatel předložil znalecký posudek, který zahrnuje škody způsobené za celý rok, a požadoval by náhradu škody pouze za poslední 4 měsíce. Pokud by však žádal náhradu za delší časové období nebo ve větším rozsahu, než by byl schopen doložit znaleckými posudky, dostal by se do důkazní nouze.

III.5 Ekonomický dopad

V důvodové zprávě k zákonu č. 115/2000 Sb.[22] se uvádí, že předpokládaný roční dopad na státní rozpočet činí 13 600 000 Kč. Jak však vyplývá z údajů poskytnutých Ministerstvem financí České republiky a krajskými úřady, v současné době jde o několikanásobně vyšší částku. Například v roce 2009 bylo na škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy celkem vyplaceno 50 484 083, 67 Kč. V roce 2010 se jednalo o částku 58 592 917,01 Kč. Na rok 2011 je na náhradu těchto škod vyčleněna částka ve výši 60 500 000 Kč.

[22]Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. Obecná část. Dostupná na www.psp.cz

Největší zátěží státního rozpočtu je poskytování náhrady škody způsobené kormoránem velkým, zejména v posledních letech, kdy například v roce 2010 byla vyplacena částka téměř 41 milionů Kč, která představovala dvě třetiny celkové vyplacené náhrady. Dále jsou vypláceny vysoké částky za škody způsobené vydrou říční a bobrem evropským.

Naopak nejméně peněžních prostředků bylo vynaloženo na náhradu škod způsobených medvědem hnědým a losem evropským.

Přehled vyplacených náhrad škod v letech 2000 až 2010 je obsažen v Příloze I.

IV. Závěr

Ač byl zákonodárce veden dobrým úmyslem, zákonná úprava náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy se mi jeví jako nedokonalá.

Předmět náhrady škody je stanoven značně kazuisticky, takže některé škody nelze vůbec nahradit. Pokud například bobr evropský způsobí okusem dřevin poškození hráze rybníka, nemá poškozený nárok na náhradu škody.

Velmi kontroverzním tématem je pak náhrada škody na rybách způsobená kormoránem velkým. Bylo by vhodné v nejbližší době provést novelu zákona č. 115/2000 Sb., která by upravila § 2 písm. d). Ustanovení, jež mezi předměty náhrady škody řadí též ryby v rybářských revírech, jak je výše zdůvodněno, nelze v praxi aplikovat. Překonávat tento nedostatek výkladem není z hlediska právní jistoty vhodným řešením.

Náhrada škody způsobené na rybách vyvolává celkově řadu diskuzí a problémů. Na jedné straně není možné nahrazovat škodu způsobenou na rybách v tekoucích vodních tocích, ale na straně druhé je dán prostor pro možné zneužívání právní úpravy vlastníky rybníků zejména velkých rybníků.

Úprava obsažená v zákoně č. 115/2000 Sb. je využívána již více než deset let. Myslím, že je to dostatečně dlouhá doba, aby se projevila většina jejích nedostatků. Pro účely případné novely by tak bylo vhodné kontaktovat příslušné orgány, tedy krajské úřady, a zohlednit jimi získané poznatky z praxe. Dále by bylo příhodné zapojit do diskuze také Český rybářský svaz a další odborníky, kteří by svými znalostmi a zkušenostmi mohli přispět k vytvoření vyhovující právní úpravy náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy.

Nicméně, i přes řadu obtíží, které v současnosti vyvolává, je dobře, že se tímto problémem česká zákonná úprava zabývá. Dokazuje to zájem českého zákonodárce na ochraně životního prostředí a zachování biologické rozmanitosti nejen v České republice, ale i v Evropě.

Pokud budeme slepě následovat krátkodobé ekonomické cíle, ignorovat potřebu ochrany životního prostředí a zachování trvale udržitelného rozvoje, staneme se také my ohroženým druhem a je množné, že za několik málo generací také druhem vyhynulým.

V. Seznam použitých pramenů

Literatura

- Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A., Teorie práva, Praha : ASPI, 2004.
- Damohorský, M. a kol., Právo životního prostředí, Praha: C. H. Beck, 2010.
- Eliáš, K. a kol., Občanský zákoník: velký akademický komentář: úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou, Praha: Linde, 2008.
- Langrová, V., Přehled judikatury z oblasti životního prostředí, Praha: ASPI, 2007.
- Miko, L., Borovičková H. a kol., Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář, Praha: Beck, 2007.
- Prchalová, J., Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy, Praha: Linde, 2010.
- Smolek, M., Tichá, T., Prameny práva životního prostředí: výběr aktuálních znění zákonů s úvodními komentáři. Díl 2, Zvláštní část I, Praha: IFEC, 2002.
- Smolek, M., Tichá, T., Prameny práva životního prostředí: výběr aktuálních znění zákonů s úvodními komentáři. Díl 3, Zvláštní část II, Praha: IFEC, 2003.
- Švestka, J. a kol., Občanský zákoník: komentář, Díl I: Část první – Část šestá, § 1 – 459, Praha: C. H. Beck, 2009.
- Šťastný, K., Bejček, V., Hudec, K., Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice, Ptačí oblasti České republiky, Praha: Aventinum, 2010
- Tomášková, L., Zákon č. 115/2000 Sb. – nástroj k odstraňování konfliktů mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty. Ochrana přírody, 2009, č. 6.
- Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445.

- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 476/2001 Sb., změna zákona o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 868.
- Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených vydrou říční zpracovaná AOPK ČR, dostupná na: http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/assets/temata/nahrada-skody/metodikaskodvydra.doc
- Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených kormoránem velkým zpracovaná AOPK ČR, dostupná na: http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/assets/temata/nahrada-skody/metodikaskodkormoran.doc
- Sdělení č. 22 odboru legislativního k problematice poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy za škody způsobené na rybách v rybářských revírech, Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky, částka 9, září 2006.

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky.
- Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 17/1992, o životním prostředí.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky.
- Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.
- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

- Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráži, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Vyhláška MŽP č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích.
- Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody.
- Vyhláška MŽP č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech.
- Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění.

Internetové zdroje

www.biomonitoring.cz

www.cso.cz

www.epravo.cz

www.mzp.cz

www.naturfoto.cz

www.ochranaprirody.cz

www.psp.cz

www.vydry.cz

Příloha I – Přehled náhrad škod vyplacených kraji v letech 2000 - 2010

Tabulka č. 1: Přehled vyplacených částek pro jednotlivé druhy v letech 2000 – 2010 (v mil. Kč) [23]

	Bobr	Vydra	Kormorán	Los	Medvěd	Rys	Vlk
2000	0	0	0	0	0,193	0,005	0
2001	0,009	2,350	1,710	0	0,044	0,005	0
2002	0	3,150	3,130	0,016	0	0,006	0,009
2003	0	4,600	8,660	0,002	0,005	0,093	0,048
2004	2,429	7,050	23,460	0,063	0	0,049	0,203
2005	4,187	7,930	21,330	0,064	0	0,047	0,045
2006	6,865	5,810	23,630	0,006	0	0,012	0,015
2007	5,104	6,420	26,490	0,052	0	0,068	0,035
2008	6,672	8,350	35,960	0,054	0	0,023	0,063
2009	4,522	7,528	38,308	0,011	0	0,038	0,039
2010	7,876	9,653	40,989	0,056	0	0,011	0,009
CELKEM	**37,664**	**62,841**	**223,667**	**0,324**	**0,242**	**0,357**	**0,466**

[23] Údaje byly poskytnuty Ministerstvem financí České republiky.

Tabulka č. 2: Přehled vyplacených částek pro jednotlivé druhy v jednotlivých krajích v roce 2009 (v Kč)[24]

	Bobr	Vydra	Kormorán	Los	Medvěd	Rys	Vlk
Hl. m. Praha*	-	-	-	-	-	-	-
Středočeský kraj	0	127 277	938 353	0	0	0	0
Jihočeský kraj	0	6 528 424	11 626 516	10 928	0	67 100	0
Plzeňský kraj	0	6 993	1 233 841	0	0	13 800	0
Karlovarský kraj	0	0	2 237 158	0	0	0	0
Ústecký kraj	0	15 163	355 500	0	0	0	0
Liberecký kraj	0	0	670 125	0	0	0	0
Královéhradecký kraj*	-	-	-	-	-	-	-
Pardubický kraj	1 315	160 309	1 286 628	0	0	0	0
Kraj Vysočina	0	677 045	1 379 092,5	0	0	0	0
Jihomoravský kraj*	-	-	-	-	-	-	-
Zlínský kraj	3 000	0	956 329	0	0	0	24 500
Moravskoslezský kraj	0	122 702	1 698 576	0	0	0	0
Olomoucký kraj	1 629 110	0	5 432 528	0	0	0	0

* Údaje nebyly poskytnuty.

[24] Údaje byly poskytnuty krajskými úřady ČR.

Tabulka č. 3: Přehled vyplacených částek pro jednotlivé druhy v jednotlivých krajích v roce 2010 (v Kč)[25]

	Bobr	Vydra	Kormorán	Los	Medvěd	Rys	Vlk
Hl. m. Praha*	-	-	-	-	-	-	-
Středočeský kraj	0	238 688	850 810	0	0	0	0
Jihočeský kraj	0	7 634 563	14 568 886	55 633	0	2 000	0
Plzeňský kraj	0	0	1 039 583	0	0	0	0
Karlovarský kraj	0	0	3 911 497	0	0	0	0
Ústecký kraj	0	0	269 691	0	0	0	0
Liberecký kraj	0	0	186 790,50	0	0	0	0
Královéhradecký kraj*	-	-	-	-	-	-	-
Pardubický kraj	169 409	510 835,30	953 858,32	0	0	0	0
Kraj Vysočina	0	749 251	1 707 437.5	0	0	0	0
Jihomoravský kraj*	-	-	-	-	-	-	-
Zlínský kraj	16 800	0	615 805	0	0	0	3 000
Moravskoslezský kraj	0	250 961	3 690 152	0	0	0	0
Olomoucký kraj	302 464	25 366	4 880 849	0	0	0	0

* Údaje nebyly poskytnuty.

[25] Údaje byly poskytnuty krajskými úřady ČR.

Příloha II – Vybraní zvláště chránění živočichové podle zákona č. 115/2000 Sb.

Všechny fotografie pocházejí z webové stránky www.naturfoto.cz a v mé práci jsou uveřejněny se souhlasem autorského kolektivu.

Mapy rozšíření vybraných živočichů pocházejí ze serveru www.biomonitoring.cz a v mé práci jsou uveřejněny se souhlasem Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Oficiální mapy rozšíření losa evropského a kormorána velkého bohužel nejsou v současné době k dispozici.

Bobr evropský (*Castor fiber*), silně ohrožený druh, obývá v České republice v současnosti šest hlavních oblastí – dolní Labe (po Ústí nad Labem), jihozápadní Čechy, povodí Divoké Orlice, řeku Moravu s přítoky, řeku Dyji s přítoky a řeku Odru s přítoky. Bobr je býložravec obývající nory, které hrabe v březích vodních toků či nádrží. Na malých mělkých tocích staví hráze, čímž zvyšuje hladinu vody, aby byly východy z nor bezpečné. Bobr tedy působí škodu v prvé řadě okusem dřevin, který následně může způsobit narušování břehů a hrází či zaplavování pozemků, a dále pak konzumací zemědělských plodin.

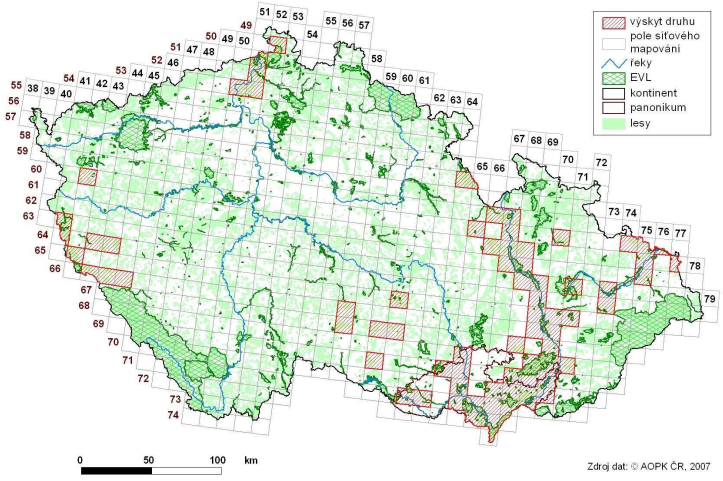

Vydra říční (*Lutra lutra*), silně ohrožený druh, žije trvale v jižních a jihozápadních Čechách, v přiléhající části středních Čech a na Českomoravské vysočině. Dalším důležitým územím jsou Beskydy, Labské pískovce a povodí Ploučnice, na zbytku území České republiky se vydra vyskytuje pouze přechodně nebo vůbec. Zvyšující se tendence rozšiřování výskytu vydry však netěší zejména rybáře, neboť její potravu tvoří až ze tří čtvrtin ryby.

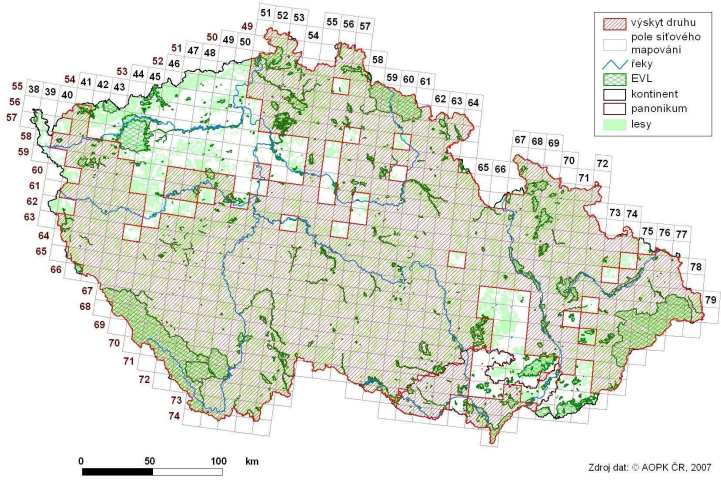

Kormorán velký (*Phalocrocorax carbo*), ohrožený druh, se v České republice vyskytuje trojím způsobem – jednak zde hnízdí v počtu asi 360 párů zejména v oblasti jižních Čech, jižní Moravy, v severních Čechách a v Poodří, dále přes naše území od konce února do března

a od konce srpna do září migruje (počet migrujících ptáků se dosahuje až 70 000 jedinců) nebo zde zimuje – v tomto období dosahují počty kormoránů na českém území až 13 000 jedinců.

Potravu kormorána tvoří výhradně ryby, denně jsou jich schopni zkonzumovat až půl kilogramu. Působí tak velké škody zejména rybářům.

Los evropský (*Alces alces*), silně ohrožený druh, žije v současné době v České republice na Jindřichohradecku a v okolí nádrže Lipno na Šumavě. Škodu tito v Čechách velice vzácní sudokopytníci působí zejména okusováním vrcholků menších stromů.

Medvěd hnědý (*Ursus arctos*), kriticky ohrožený druh, byl na většině území České republiky vyhuben v průběhu 17. a 18. století. V současné době byla prokázána přítomnost několika jedinců v různých místech Beskyd. Jelikož jde o slovenské migranty, je jisté, že i v budoucnu bude jeho existence plně závislá na stavu populace na Slovensku. Medvěd je všežravec, škodu

působí na včelstvech, ale také na hospodářských zvířatech a uzavřených objektech, kde potravu vyhledává.

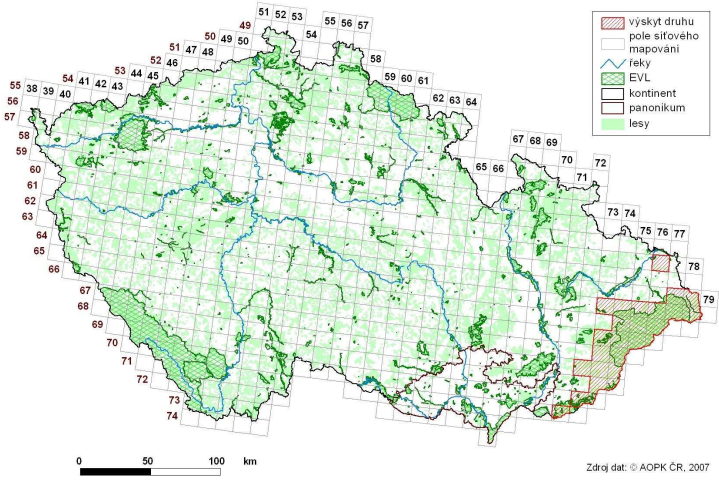

Rys ostrovid (*Lynx lynx*), silně ohrožený druh, byl většině území České republiky vyhuben v průběhu 18. století. V současné době existují v České republice dvě hlavní oblasti stálého výskytu – jihozápadní Čechy a Beskydy a dvě oblasti se značně kolísavou početností – Jeseníky a Labské pískovce. Rys vzhledem ke svým potravinovým nárokům způsobuje škodu zejména na hospodářských zvířatech.

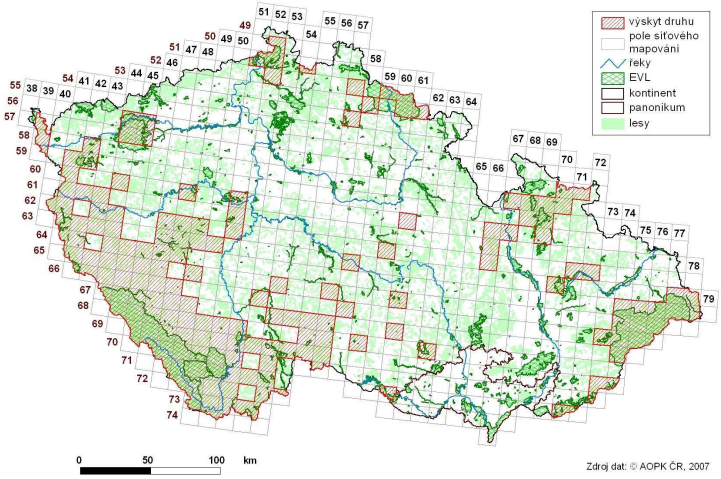

Vlk (*Canis lupus*), kriticky ohrožený druh, se v současnosti vyskytuje v Beskydech. V posledních letech byl zjištěn výskyt minimálně dvou vlků také na Šumavě. Obecně lze však říci, že výskyt vlka u nás je velmi závislý na stavu populace na Slovensku. Vzhledem k zařazení v potravinovém řetězci jsou jeho kořistí větší druhy kopytníků a drobná zvířata, způsobuje tedy škodu především na hospodářských zvířatech.

www.naturfoto.cz
© Jiří Bohdal

www.naturfoto.cz
© Jiří Bohdal

www.naturfoto.cz
© Jiří Bohdal

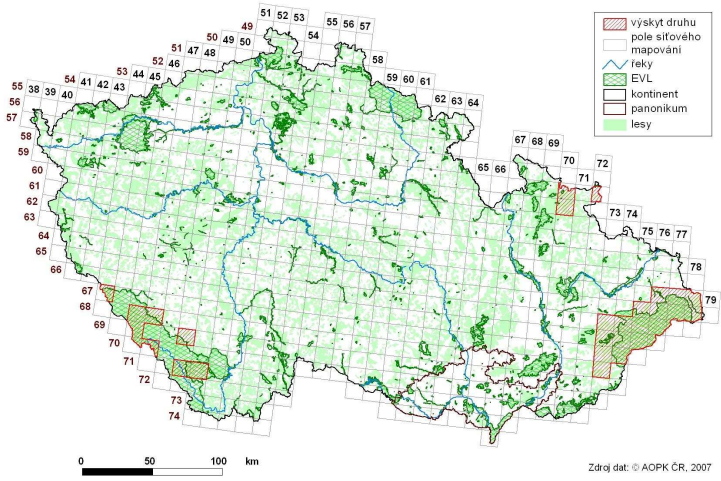
výskyt druhu
pole síťového mapování
řeky
EVL
kontinent
panonikum
lesy
0
50
100
km
Zdroj dat: © AOPK ČR, 2007